

תורת המעדנים

מבית מכון "מעדני אשר"

בענין: הלכות שכיחות לגשמים

בפרשתן: אם בחקותי תלכו וכו' ונתתי גשמיכם בעתם

והרוח וכל כיוצא בזה אפשר שמותר לפסוע פסיעה גסה או לרוץ שלא נאסרה הריצה והפסיעה גסה אלא כשאפשר לו ללכת כדרכו בקלות ובלא צער אולם במקום צער לא גזרו.

וכן כתב בשו"ת אז נדברו חלק ד' סימן ל"ח דכיון דהאיסור לרוץ בשבת הוא לא מפני העדר וביטול עונג שבת, אלא לפי שנראה שרץ לעסקיו כמו בחול וממילא אם ניכר שזה בשביל הגשם מותר, וזה יסוד ההיתר של סעיף ב' שבחורים המתענגים שמותר להם לרוץ בשבת ולא משום שזה תמורה לעונג שבת כמו שמבינים לכאורה, אלא כיון שרגילים כן אין זה דומה לרץ לעסקיו.

וכן בשו"ת שבט הלוי חלק א' סימן נ"ח נשאל האם מותר לרוץ בשבת כשיש גשם.

וכתב: דלשון הסמ"ק סוסי"ר פ"א, ועיין קצת מלשונו בטור וב"ח ריש סימן שי"א ואל ירוץ בשביל חפציו להרויח, אבל לדבר מצוה מותר, ונ"ל כי בחורים המתענגים בריצתם ובקפיצתם מותר שאינם רצים להרויח ע"כ, הנה לשינוי ברישא בשביל חפציו להרויח משמע להדיא דרק כהאי גוונא עיקר איסורו מדברי קבלה, אלא דחז"ל גזרו גם על סתם ריצה כדמוכח בש"ס ופוסקים משום דנראה כרץ להרויח שכן דרכו בחול לרוץ כדי להרויח והיא סתם ריצה, ועל כן לא הותרה אלא לדבר מצוה, הגם שאינו ניכר בשעת הריצה שאינו רץ מפני חפציו, מ"מ כיון דלדבר מצוה הוא לא גזרו, אבל כהאי דגשמים שניכר בשעת הריצה שאינה ריצה של חול, ויש בה צורך ותועלת המותר בשבת, ומשונה היא הריצה מריצה סתם, בודאי כה"ג לא נגזר מעיקרא.

ובודאי פשוט לשון הסמ"ק כהמג"א וב"ח, ואפילו לשיטת הטו"ז שאוסר אם אינו מתענג בריצה אינו דומה לנידון דהכא, שיש בו תועלת דמותר בשבת בשעת ריצה, דעיקר האיסור לרוץ משום דעבד כעובדא ומעשה דחול כהולך לחפציו כמבואר בסמ"ק, וממילא כה"ג לא שייך זה.

האם כשיורד גשם בשבת יש היתר לרוץ?

הנה כתב הטור אורח חיים הלכות שבת סימן ש"א כתיב ישעיה נ"ח ג' "אם תשיב משבת רגליך" ודרשו חז"ל שבת קי"ג ע"ב שלא יהא הילוכך של שבת כהילוכך של חול על כן אין לו לאדם לרוץ בשבת כדרך שעושה בחול, ובענין מה דהקשו האחרונים מה נפק"מ בהאי הלכה דאסור לרוץ בשבת הרי גם באמצע השבוע אסור דפסיעה גסה נוטלת ממאור עיניו של אדם עיין בספר מעדני אשר פרשת ויגש תשס"ז אריכות גדולה לתרץ קושיא זו.

ובאליה רבה תמה עליו: דהרי בגמ' שבת קי"ג ע"ב ילפינן מהא דכתוב מעשות דרכיך, ולא מאם תשיב משבת רגליך.

וכתב בספר תוספת שבת סימן ש"א: דקושיא זו לא על הטור, דהרי כן כתב רש"י ברכות ו ע"ב דילפינן מאם תשוב משבת.

ומתרץ התוספת שבת: דהדרך להביא את תחילת הפסוק והכונה לסוף הפסוק, וניחא ליה להביא כאן את הרישא דשם כתוב להדיא שבת, אבל כוונת רש"י והטור לסוף הפסוק.

יש לחקור כשיורד גשם בשבת האם מותר לו לרוץ כדי להגיע מהר למקום שיש שם מחסה או דילמא אסור לרוץ בשבת מחמת הגשמים

הנה הגאון רבי קניבסקי שליט"א בספרו קרית מלך שבת פרק כ"ד ד' כתב שאסור לרוץ מפני הגשמים בשבת.

ומביא מדרש מפורש בענין זה דאיתא במדרש רבה דברים סימן י"ח "אבינא ראה לחבירו רץ בשבת מפני הגשמים, א"ל מי היתירה בשבת שאתה רץ בשבת" חזינו להדיא שאסור, ועיין תוס' יו"ט ברכות פרק ה' בסופו דלמדין מהמרדש כשאין גמי להיפך.

אבל באשל אברהם להרה"ק מבוסטאטש סימן ש"א הביא שם כמה דוגמאות שמותר לרוץ בשבת וחד מהם כתב דמפני הגשמים מותר לרוץ בשבת.

וכן בספר מנחת שבת סימן צ' ס"ג כתב וז"ל בכל מקום שאם ילך כדרכו יהיה לו צער הן מחמת שיש ברחוב כלבים נובחים או מחמת הגשם

מדוע בזמננו כשיורדים גשמים אין מברכים ברכת הטוב והמטיב?

איתא במשנה ברכות נ"ד ע"מ א' כשיורד גשם אומר ברוך הטוב והמטיב

ובמשנה ברורה סימן רכ"א ס"ק א' כתב אפשר דבא"י שמצוי שם יובש גדול וכשבא עת הגשמים והגשם יורד בזמנו כל אחד שמח בו אפילו בסתמא צריך לברך בפעם ראשון כשיורד ונקט לשון זה לאפוקי אם יורד עוד הפעם למחר וליומא אחרא ומפ"מ ג משמע דאפילו בפעם ראשון א"צ לברך כשהשנים מסודרות כתיקונן ועיין בבה"ל.

הנה איתא בספר כלבו סימן פ"ז, מובא בבית יוסף סימן רכ"א וז"ל ויש אומרים שאין ברכת הגשם נוהג עתה בינינו, לפי שאנו תדירין במטר ואין אנו מתאווים לו ושמחים כדרך ששמחים באותן הארצות שיש להם יובש גדול ועצירה רבה עד שצריכין רחמים על המטר אבל אנו אין אנו צריכין לכך ולפיכך ברכת המטר אינה נוהגת.

וכן כתב הסמ"ק סימן קנ"א הל' ברכות בקשות דברכת הגשם אינה נוהגת עתה ולא נתן טעם למה.

וכן כתב הרמ"א אור"ח סימן רכ"א וז"ל ומה שאין אנו נוהגים בברכת הגשמים בזמננו דמדיונות אלו תדירים בגשמים ואין נעצרים כל כך.

ובערוך השלחן תמה עליו: וז"ל וזה דוחק גדול שהרי כמה שנים יש אצלינו עצירת גשמים, ע"ש.

כשיורד גשם בשבת האם מותר לצאת עם מטריה והאם כשפתוח מערב שבת מותר?

יש לחקור כשיורד גשם בשבת האם מותר לצאת עם מטריה או דילמא אסור והאם כשהמטריה מערב שבת יש להקל

הנה בשו"ת נודע ביהודה מהדורא תניא חלק אור"ח סימן ל' כתב לאסור פתיחת המטריה בשבת, שהרי הוא כעושה אהל עראי בשבת, וכתב, שאם היתה פתוחה מערב שבת, לכאורה יש מקום לומר שאף על פי שהוא נושא בשבת, אינו נחשב כעושה אהל בשבת, אולם ישנה סברה לומר שכל שנושאה על ראשו בשבת להגן עליו מפני הגשמים הרי הוא כעושה אהל בשבת שאסור, ועל כל פנים יש איסור בדבר משום מראית העין, כי הרואה אותו נושא מטריה בשבת יבוא לחוש שפתח אותה בעצם יום השבת. ואפילו באיסור דרבנן יש לחוש למראית העין, ולכן יש לאסור בכל אופן.

וסיים הנודע ביהודה: וכאשר הובאה מטריה זו למדינתנו, התחילו אנשים רבים לנהוג להקל לעצמם לנושאה בשבת, ותיכף ומיד מחיתי על זה בכל תוקף, ודרשתי ברבים בבית הכנסת, והודעתי להם חומר האיסור שבדבר, עד שאני חושש לאיסור סקילה, לפי דעת הרי"ף הנ"ל, ומאז התחילו רוב העם להזהר בדבר.

ובשו"ת חתם סופר חלק א' אורח חיים סימן ע"ב חולק עליו דאיסור תורה בודאי אין בזה:

האחד: דלא מצינו כיוצא בזה במקדש שיהיה האוהל עובר ממקום למקום ע"י אדם הנושאו בעצמו,

השני: וכן הויא בנין לשעה, ואפשר שאפילו מדרבנן מותר.

ולענין הלכה: כתב במשנה ברורה בביאור הלכה סימן שט"ו סעיף ח' וז"ל והנה ע"ד נשיאת אמבריל"ו הוא הגגות הנושאים על ראשן מפני החמה והגשמים ובלשונו קורין אותו פאראס"ל, רבו האחרונים בזה בספריהם ובדרך כלל

יש הרבה והרבה שמחמירין ואוסרין שלא לפורסן בשבת מטעם אהל הלא המה בספר מכתם לדוד ובספר מאמר מרדכי ובח"א ובראשם הגאון בעל נודע ביהודה כמו שמוכח בשערי תשובה סימן שי"א סעיף מ' וכמו שכתבו הפוסקים דכל היכא דמתכוין לשם אהל דהיינו להגן מפני החמה והגשמים אפילו בשביל הגג לבד בלא מחיצות ג"כ יש איסור, ובזה הפאראס"ל נמי הלא מתכוין להגין מפני החמה והגשמים, ובפרט לפי מה שכתב הרמב"ם בפכ"ב הלכה כ"ח וז"ל ומותר להניח מטה וכסא וטרסקל ואף על פי שיעשה תחתיהן אהל שאין זה דרך עשיית אהל לא קבע ולא עראי שהוא מפרש כסא וטרסקל שני דברים הם וטרסקל הוא כמין סל וכן הוא ג"כ גירסת הרי"ף והרי"ף בודאי אין שום ראייה להקל מזה לעניננו ונהפוך הוא דיש ראייה לאיסורא מדכתב במטה וכסא מפני שאין זה דרך אהל וכו' משמע בזה הפאראסא"ל שפריסתו דרך אהל הוא אסור, ובנודע ביהודה כתב דלדעת הרי"ף שכתב הרי"ף דכילה שבגגה טפח הוא בכלל אהל קבע וחייב והביאו המ"א יש בזה חשש חיוב סקילה ודברי הרי"ף באמת לאו מלתא חדתי הוא שכן הוא בהדיא בדברי רבינו חננאל שיצא זה מקרוב לאור ומתוכו מתבאר היטב כל דברי הרי"ף והרמב"ם שבענין זה שסובבים והולכים כל דבריהם ע"פ שיטתו א"כ הרי"ף לאו יחידאה הוא בזה, ואף דיש שדוחין את דבריו, וסבירא ליה דגם להרי"ף לית בהו חיובא מ"מ מידי איסורא לא נפקא להרבה פוסקים בין בשבת בין ביום טוב וע"כ השומר נפשו ירחק מזה מאד, וכ"ז שכתבנו הוא מפני חשש אהל דאיסורו הוא בכל מקום שנושאו, ולפעמים יש בזה עוד איסור הוצאה והכנסה לכו"ע והוא כשנושאו במקום שאין עירוב, ע"י בדעת תורה סימן סימן שי"א, וכן שט"ו אריכות גדולה בענין זה.

מדוע לא חייבו להפסיק לשאול גשמים שלושים יום קודם פסח כדי שלא יטרטבו עולי רגלים?

איתא במשנה תענית י' ע"מ א' רבן גמליאל אומר בשבעה במרחשוון מתחילין בשאלת גשמים חמישה עשר יום אחר החג כדי שיגיע אחרון שבארץ ישראל לנהר פרת.

יש להקשות: כמו שאין שואלין גשמים ט"ו יום אחר החג, כדי שיגיע אחרון שבישראל לנהר פרת ולא יטרטבו מהגשמים, ה"נ נפסיק מלשאול גשמים ט"ו יום לפני החג, כדי שלא יעכב בעד אלו שעולין לרגל, כך מקשה הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א מובא בספר דף על דף ב"מ כ"ח ע"מ א'.

איכא כמה תרוצים

א. יהודי שעולה לרגל לבית המקדש אשר בירושלים, אינו מפריע לו לא גשם ולא שלג, לא מטר ולא ברד, כך תירץ הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א מובא בספר דף על דף ב"מ כ"ח ע"מ א'.

ב. בחורף אדם יוצא עם מעילים ואין לחוש שירטב, משא"כ בקיץ אדם יוצא בלא מעיל, אז אם אחר החג יתקדרו השמים בגשמים הוא ירטב, כך תירץ הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א מובא בספר דף על דף ב"מ כ"ח ע"מ א'.

ג. נראה לתרץ דכשיש כבר גשם ולבטלו זה אין עושים לכן לא רצו להפסיק מלשאול קודם הפסח, משא"כ למנוע הגשמים זה אפשרי, למנועו לדחות שירד לאחר זמן, מעדני אשר.

ד. לעלות לרגל לא חששו שיהיה בדרכים גשמים, ואף שיכולים חלילה למעוד מהגשם וכדו' לא חששו לכך, דשליחי מצוה אינם ניזוקין אולם כשחוזרים מירושלים לבית, הרי איכא מ"ד דסובר דשלוחי מצוה אינם ניזוקים דוקא בהליכתן, אבל לא בחזרתם שם, ולכן חששו שינזקו חלילה מהגשם על הדרכים, ולכן לא מבקשים עד ז' חשון, שיוכל כל אדם לחזור לביתו בשלום, כך תירץ ידי"ג הגאון גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א מח"ס הנפלא גם אני אודך.

איך מותר להקב"ה להוריד גשם בשבת הרי הקב"ה שומר את כל התורה?

יש להקשות: איך מוריד הקב"ה גשמים בשבת, הרי הקב"ה שומר את התורה כדאיתא בירושלמי ראש השנה פרק א' דף נ"ז טור ב' ה"ג הקב"ה גוזר גזירה ומקיימה תחילה מה טעמא ושמרו את משמרתני אני ה', אני הוא ששימרתני מצותיה של תורה תחילה, א"כ בירידת גשמים בשבת יש כמה איסורי דאורייתא כגון הוצאה זריעה, א"כ איך מוריד בשבת.

הנה שאלה זו איתא במדרש רבה ^{ספרי בראשית פסוק י"א} דטורנוסרופוס הרשע שאל את רבי עקיבא, אם הקב"ה מכבד את השבת אל יוריד בה גשמים, א"ל תיפח רוחיה דההוא גברא אמשול לך משל לשנים שהיו דרין בחצר אחת אם אין זה נותן עירוב וזה נותן עירוב, שמא מותרין לטלטל בחצר, אבל אם היה אחד דר בחצר הרי הוא מותר בכל החצר כולה אף כאן הקב"ה לפי שאין רשות אחרת עמו וכל העולם כולו שלו מותר בכל עולם כולו.

יש להקשות: עדיין אינו מתורץ איך מותר להוריד גשם מחמת איסור זריעה, דהרי כשמסקה מים בשבת חייב משום זורע וזה אינו מתרץ בזה שהכל רשותו, כך מקשה בילקוט הגרשוני אות ז' בהשטות.

איכא כמה תרוצים

א. ע"פ מה שהקשה בבני ישכר מאמרי השבתות מאמר ז' תפלות שבת דלמה דוקא שאל על ירידת גשמים ולא על כל המלאכות הנעשים בשבת בכח היוצר כל הוא אלקינו, ופירש דעל כל המלאכות לא קשה מידי, דהרי כתיב כולם בחכמה עשית, אם כן לגבי קוב"ה כביכול כל המלאכות מיקרי חכמה ואינה מלאכה ומותר לעשותן בשבת, אבל מלאכת ההוצאה אינה מלאכה וכמו שאמרו רז"ל הוצאה מלאכה גרועה היא ^{תוס' שבת ב' ע"מ} ואעפ"כ התורה אסרה יקשה שפיר האין הש"י מוריד גשמים בשבת שהיא הוצאה מרשות לרשות, והנה התירוץ הוא דכל העולם כולו הוא חצרו ומותר לטלטל בחצרו, לפי הנ"ל אתי שפיר הקושיא על זריעה, ^{מעדני אשר.}

ב. עיקר איסור זורע בשבת הוא משום שמוציא מרשות דומם לרשות צומח, ולכן מי שכל העולם שלו ליכא איסור זריעה בשבת, כך תירץ בפירוש משנת אליעזר על המדרש בשם ספר דברי נחמיה.

ג. ע"פ מה דאיתא בגמ' שבת י"ח ע"א פותקין מים לגינה ערב שבת עם חשיכה, ומתמלאת והולכת כל היום כולו, אם כן גבי הקב"ה נמי כן דהוא ציוה והתנה מששת ימי בראשית מתי שירדו גשמים, ולכן ליכא בזה איסורא אף שירד בשבת, כך תירץ בפירוש אור המדרש על המדרש, אבל מהמדרש לא משמע כן.

ד. נראה לתרץ ע"פ מה דאיתא במדרש רבה ז' א"ר סימון אין לך כל עשב ועשב, שאין לו מזל ברקיע שמכה אותו, ואומר לו גדל הרי כי הקב"ה טבע בטבע הבריאה, כי בפעולת הורדת גשמים על גבי קרקע עדיין אינו צומח, עד שהמלאך הממונה על אותו עשב אומר לו גדל, ולכן תמצא שיתייבשו הרבה צמחים אף אחר שירדו עליהם גשמים, מאחר שנפסקין מהם הכוחות שלמעלה האומרים לו גדל, ולפי זה אפשר דליכא איסור זורע לגבי הקב"ה בהורדת גשמים בשבת, כי בפעולה זו לבד עדיין אינו צומח, והמלאך הממונה על הצמיחה אינו מצווה על שביתת בשבת, דלא ניתנה תורה למלאכי השרת, משא"כ איסור הוצאה מרשות לרשות שפיר איכא בהורדת גשמים, כי מפתח של גשמים לא נמסרה לשליח רק בידו של הקב"ה כמבואר בגמ' ונמצא שע"י פעולה זו של הורדת גשמים איכא הוצאה מרשות לרשות, ועל זה השיב שפיר ר"ע דכל העולם כולו שלו והכל אחד הוא, כך תירץ האנן המפורסם רבי שפא קהת נראס שליט"א דומ"צ מחזיקי הדת, הרב יוסף מאיער שליט"א וויליאמסבורג.

האם גשמים בחג הוא סימן קללה רק ביום הראשון או דילמא אף בשאר הימים?

איתא בגמ' סוכה כ"ט ע"מ א' כשירד גשמים בחג, זה דומה לעבד ששפך לו רבו קיתון על פניו, ואמר לו אי אפשרי בשמושך,

יש לחקור גשמים בחג הוא סימן קללה רק ביום הראשון או דילמא אף בשאר הימים

הנה בפירוש המשנה לרמב"ם על משנה זו כתב וז"ל וירידת הגשם בתחלת סוכות מורה שאין פעולתם רצויה לפני ה', משמע מדבריו להדיא: דרק ביום הראשון הוא סימן קללה.

יש להקשות: מהא דאיתא במשנה ^{תענית ב' ע"מ א'} מאימתי מזכירין גבורת גשמים, רבי אליעזר אומר מיום טוב הראשון של חג, רבי יהושע אומר מיום טוב האחרון של חג, אמר לו רבי יהושע הואיל ואין הגשמים אלא סימן קללה בחג למה מזכיר.

משמע לכאורה שבכל החג הוא גשמים סימן קללה, שהרי סובר שאין להזכיר גשמים רק באחרון של חג מחמת דגשמים בחג לא הוא סימן ברכה.

ובחיזושי הריטב"א שם בתענית הקשה קושיא הנ"ל וכתב מכאן משמע דכל החג קאמר דאם יורד גשמים הוא סימן קללה, ולא על לילה הראשון בלבד כדכתב רבינו אפרים ז"ל התם.

ומתרץ הריטב"א: שיש לדחות דבליילה הראשון סימן קללה, ומכאן ואילך לא קללה ולא ברכה כלישנא דמתניתין דהכא, משמע מדבריו שהיה גורס במשנה אמר לו רבי יהושע הואיל ואין הגשמים סימן ברכה בחג למה מזכיר.

ובמאירי תענית ב' עמוד א' הקשה שם על דברי רבי יהושע שאמר שגשמים בחג סימן קללה: ואף על פי שמלילה ראשונה ואילך רשות לאכול בסוכה, מ"מ אין דרך בני אדם להעביר שעתם במיני תרגימא, וכן שחיוב שינה מיהא כל ז' ואי אפשר לז' בלא שינה, ואף ידעת קצת גאונים שפירשו שלא נאמר עליהם סימן קללה אלא לילה ראשונה, מ"מ אינו סימן ברכה.

ומתוך כך הם גורסים בדברי ר' יהושע הואיל והגשמים בחג אינו סימן ברכה, מ"מ אף לדבריהם אפשר לפרשה לר' אליעזר עצמו שאמר סוכה כ"ז א' י"ד סעודות אדם חייב לאכול בסוכה כלומר הואיל ולדידך מיהא סימן קללה הם, למה הוא מזכיר, או שמא מטעם שינה כמו שכתבנו שעל כל פנים לענין שינה זמן קללה הם.

ובבכורי יעקב סימן תרל"ט ס"ק ל"ט כתב על מה דאיתא ברמ"א דכשירדו גשמים בחג הוא כאילו שפך לו קיתון על פניו, וז"ל לא נתבאר אם זה דווקא בשירדו גשמים בלילה הראשונה או גם בכל הז' ימים, גם לא מבואר בפוסקים, אך מהמשנה ^{תענית ב' ע"מ א'} מוכח דעל כל ז' ימים אמרינן כן, שוב ראיתי דפלוגתא דרבוותא היא ומביא את דברי הריטב"א הנ"ל ורבינו אפרים.

ומחדש הבכורי יעקב חידוש גדול: דלהסוברים דבלייל א' חייב בסוכה אף כשירדו גשמים, א"כ בלייל א' אינו סימן רע, דאינו כשופך קיתון ע"פ כיון דעדיין חייב בסוכה, ואדרבה סימן ברכה הם שהקב"ה רוצה להרבות שכרו ולזכות אותו שיקיים המצוה מתוך צער וטורח.

כשיורד גשם האם מותר להיכנס לבית הכנסת כדי להינצל מהגשם באופן שגם ילמד שם?

איתא בגמ' מגילה כ"ח עמוד ב', וכן קימ"ל בש"ע אור"ח סימן קנ"א אין נכנסין לבית המדרש בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים, כי הא דרבינא ורב אדא בר מתנה הוו קיימי ושאלו שאילתא מרבא, אתא זילחא דמיטרא, עיילי לבי כנישתא אמרי האי דעיילינן לבי כנישתא, לאו משום מיטרא, אלא משום דשמעתא בעא צילותא כיומא דאסתנא.

יש לחקור מי שהולך ברחוב בימות הגשמים והתחיל לרדת גשם האם מותר לו להיכנס לבית הכנסת באופן שילמד שם או דילמא אפילו אם ילמד שם אסור להיכנס.

הנה בערוך השולחן אור"ח סימן קנ"א סעיף ד' כתב דנראה דבכה"ג שלומד פסוק אחד מותר גם ליכנס מפני החמה והצינה או מפני הגשמים אף שנראה שנכנס מפני זה, מ"מ כיון שלומד פסוק או הלכה לא מינכר כל כך שנכנס מפני הגשמים והחמה והצינה.

אבל המשנה ברורה סימן קנ"א ס"ק ד' חולק על זה: דכתב שאסור להיכנס לבית הכנסת מפני החמה והגשמים, ולא מהני שיקרא או ישנה מעט בכניסתו מאחר שיוכל ליכנס לבית של חול להנצל מהחמה והגשמים, אם לא שעסק מקודם באיזה דבר הלכה בחוץ והתחילו גשמים לירד שאז מותר לו ליכנס לביה"מ כדי שלא יטרידוהו הגשמים.

ובשער הציציון שם מביא ראייה נפלאה לזה: מהא דאיתא בגמ' מגילה כ"ח ע"ב אין נכנסין בהן בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים, כי הא דרבינא ורב אדא בר מתנה הוו קיימי ושאלו שאילתא מרבא, אתא זילחא דמיטרא עיילי לבי כנישתא, אמרי האי דעיילינן לבי כנישתא, לאו משום מיטרא, אלא משום דשמעתא בעא צילותא כיומא דאסתנא, וקשה מדוע אמר שנכנס לא מפני הגשמים הרי כיון שלמדו אח"כ שם מותר להיכנס אפילו מפני הגשמים, אלא ש"מ דמפני הגשמים אין היתר להיכנס אף שלומד אח"כ כיון דכוונתו העיקר להינצל מגשמים, ולא דמי למה שהתיר הגמ' ע"י עצה זו לקרוא לאיזה אדם, דהתם אין לו עצה אחרת.

ובספר עמק הברכה דחה ראייה זו: דאולי מותר ליכנס מפני הגשמים וללמוד דבכה"ג נראה הדבר כאילו נכנס ללמוד, אבל בגמרא הנ"ל הם היו עסוקים בלימוד מחוץ לביהמ"ד ולכן הוא דלא היה מועיל להם להמשיך ללמוד בתוך ביהמ"ד כי בזה הם מראים שכל כניסתם הוא מחמת המטר.

ולענין הלכה: דברתי עם כמה רבנים ואמרו לי שצריכים מאוד לזהר בזה, ואסור להיכנס מפני הגשמים לבית הכנסת רק לפרודור.

האם לתלמיד חכם יש היתר להיכנס לבית הכנסת כשיורד גשם?

יש לחקור האם לתלמיד חכם מותר להיכנס מפני הגשמים לבית מדרש ע"פ מה דאמרינן בגמ' מגילה כ"ח ע"ב מאי בי רבנן ביתא דרבנן ומותרים לאכול שם האם מותרים גם להיכנס שם מפני הגשמים או דילמא לענין להיכנס מפני הגשמים לא התירו אף לתלמיד חכם.

הנה הר"ן מגילה דף ט' עמוד א' מדפי הר"ף הקשה על גמ' המובא לעיל שלא רצו להיכנס האמוראים מפני הגשמים, והקשה וז"ל ואף על גב דאמרינן חכמים ותלמידיהן מותרין.

ומתריץ: משמע לי דהיינו בבהמ"ד, ולפי שעומדין שם כל היום כדאמרינן מאי בי רבנן ביתא דרבנן אבל בבית הכנסת לא, ולפי דבריו משמע להדיא דבמקום שלומדים שם כל היום זה ביתם גם לענין גשם.

ובסמ"ק סימן ד' כתב להדיא דתלמידי חכמים מותרין ליכנס בהן אף מפני החמה ומפני הגשמים.

ובב"ח אור"ח סימן קנ"א מקשה לפי דבריו מדוע לא נכנסו הני אמוראים דלעיל לבית הכנסת מפני הגשמים, הרי מותר להם.

ומתריץ: דצריך לומר דהיה מפרש דהני רבנן מחמרי אנפשיהו הוו.

והב"ח גופיה כתב דלענין להיכנס מפני הגשמים לא התירו לתלמיד חכם.

ובביאור הלכה סימן קנ"א סעיף א' כתב וז"ל הנה המעיין בר"ן יראה דלשיטתו מותר בביהמ"ד לת"ח אפילו ליכנס בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים דכביתו עשויה לגמרי ופשוט דלבד מקלות ראש, אך מדלא הזכיר הרמ"א קולתו בזה משמע דלא תפס שיטתו רק לענין אכילה ושתיה דאפילו שלא מדוחק שרי, ומסתברא דיש להקל גם לענין שאר תשמישין הואיל שלומדים שם כל היום.

ובשו"ת הרשב"ש סימן רע"ד סבירא ליה שרק מתי שאין מקום אחר מותר להיכנס לבית המדרש להסתתר מזרם וממטר, ועיין בהגהות רע"א סימן קנ"א מביא כמה דעות דמותר להיכנס.

גליון זה נודב ע"י ידידו הרב זאב וואלף שליט"א בארא פארק לעילוי נשמת מחותנו האהוב, שר החסד והמעש חזק ותמך אלפי לבבות נשברים בעין יפה הרב החסיד המפואר **משה רייך** ז"ל נלב"ע י"ז אייר האי שתא ל"ב בעומר וכוס תנחומים לחתנו שיבלחט"א הרב **אברהם שליט"א** ליקווד ת.נ.צ.ב.ה

גליון זה נודב ע"י ידידו הרב **מרדכי איזראעל שליט"א** בארא פארק לעילוי נשמת אמו מרת **גיטל** בת הרב **מרדכי ע"ה איזראעל** נפטרה בש"ט כ"ח אייר תשנ"א ת.נ.צ.ב.ה

גליון זה נודב ע"י ידידו הרב **מאיר רייך שליט"א** בארא-פארק לעילוי נשמת אחיו, שר החסד והמעש חזק ותמך אלפי לבבות נשברים בעין יפה הרב החסיד המפואר **משה רייך** ז"ל נלב"ע י"ז אייר האי שתא ל"ב בעומר ת.נ.צ.ב.ה

גליון זה נודב ע"י ידידו הגאון רבי **שמחה רייך שליט"א** ירושלים לעילוי נשמת אחיו, שר החסד והמעש חזק ותמך אלפי לבבות נשברים בעין יפה הרב החסיד המפואר **משה רייך** ז"ל נלב"ע י"ז אייר האי שתא ל"ב בעומר ת.נ.צ.ב.ה

הורח"ץ

גרפיקה, עימוד ועיצוב: מנשה הורוביץ | 052-7613021 | עיצוב ועריכת גלופות לספרי קודש: chomer11@gmail.com